

## Product van de Eeuw

Maurice de Hond

Stel dat dit blad al in de 18<sup>e</sup> eeuw bestond. En iemand in 1798 de vraag was gesteld zijn persoonlijke product van de Eeuw te kiezen. Zouden dan velen de stoommachine gekozen hebben (in 1769 uitgevonden)? Of zou het vooral de guillotine geweest zijn?

Toch had de uitvinding van de stoommachine een gigantische consequentie voor samenleving en economie. Het was immers het startpunt van de industriële revolutie. Misschien was de stoommachine eigenlijk wel het product van de 19<sup>e</sup> eeuw.

Natuurlijk zijn er vele producten kandidaat voor mijn product van deze eeuw. En waarschijnlijk zijn er andere producten die meer daarvoor in aanmerking komen dan het product dat ik uiteindelijk heb gekozen. De computer, maar met name de Personal Computer waren vanzelfsprekend voor mij de grote kanshebber. Dat zou dan net zo goed de Apple computer kunnen zijn, de IBM-PC, de Macintosh, maar misschien zelfs een homecomputer als de Commodore 64. Voor ieder van deze vier apparaten (maar een aantal andere ook) zijn voldoende argumenten aan te voeren.

Symbolisch gezien, mede gelet op de te verwachte ontwikkelingen in de komende eeuw, wil ik mijn product van deze eeuw geen product laten zijn dat je ook echt kan vastpakken, maar juist een product dat niet echt vastgepakt kan worden, namelijk een computerprogramma. Een computer kan ten slotte zonder software helemaal niet werken. Dan is het maar een stom apparaat.

Ook onder de software zijn er diverse goede kandidaten. De verschillende operating systemen, zoals CP/M, MS-DOS, Windows en UNIX, zouden hier onder kunnen vallen. Of diverse computertalen, zoals Cobol, Fortran, Pascal, Basic, C++. En vergeet niet diverse belangrijke facetten van het internet, zoals de browsers. Maar bij ieder van deze producten zijn er ook overwegingen, waardoor ze bij mij niet in aanmerking komen voor deze eretitel.

Er is slechts een kandidaat vanuit deze sector die ik wel in aanmerking vind komen voor de kwalificatie “product van de eeuw”, namelijk de eerste versie van de spreadsheet van Lotus met de naam 1-2-3.

Hoewel het niet het eerste spreadsheetprogramma was (dat was Visicalc dat aan het eind van de zeventiger jaren al draaide op de Apple-computer), is het wel het softwareproduct dat de verspreiding van de PC aan het begin van de tachtiger jaren sterk bevorderde.

Tekstverwerkingsprogramma's zoals WordStar, WordPerfect en Word, waren in het begin in feite niet veel meer dan een variatie van een schrijfmachine. Het spreadsheetprogramma was echter vanaf het begin iets heel anders dan een variatie van een rekenmachine.

Aan degenen die er nog nooit mee hebben gewerkt is het moeilijk om goed uit te leggen wat een spreadsheetprogramma precies is en absoluut niet uit te leggen wat een beleving het is om er mee te kunnen werken. De basis is heel eenvoudig: het is als het ware een groot ruitjespapier, waarbij iedere cel een eigen naam heeft: de eerste cel is A1, de tweede aan de bovenkant B1, de derde C1. Naar beneden is de tweede cel A2 en de derde A3. Vervolgens kunnen er getallen in iedere

cel worden gezet of formules, waarbij het resultaat afhankelijk is van de getallen die in de verschillende cellen staan. Dus als in cel A2 de formule staat  $8 \times A1$  dan komt er in cel A2 80 te staan als er 10 in cel A1 wordt gezet, maar 160 als er 20 in cel A1 wordt gezet.

Dit principe kan op allerlei manieren worden benut om in bij feite alle werkzaamheden waar getallen belangrijk bij zijn een spreadsheet te gebruiken. Dat geldt o.a. bij het opstellen van budgetten, begrotingen, jaarcijfers, onderzoeksuitslagen. Gekoppeld hieraan is het ook zeer eenvoudig om allerlei grafieken te maken van de gebruikte of verkregen cijfers.

Een spreadsheet maakt het onnodig een berekening meer dan een keer uit te voeren en maakt het zeer gemakkelijk om allerlei modellen op te stellen om te bezien wat het gevolg is van bepaalde getalsmatige veranderingen (wat gebeurt er bij voorbeeld met de winst als de dollar 2% stijgt, 4%, 6% of 8%).

Het spreadsheet heeft het routinematig uitvoeren van rekenwerk aanzienlijk doen verminderen (de vele malen bij voorbeeld dat men probeert debetzijde en creditzijde gelijk te krijgen), maar vooral heeft het een hele andere manier mogelijk gemaakt om getalsmatig de zogenaamde "what if" berekeningen te maken. Binnen seconden kan gezien worden wat andere aannames tot gevolg heeft. Vroeger zou dat wel eens uren saai rekestijd tot gevolg hebben gehad, waardoor men het niet of heel zelden deed.

Inmiddels is het spreadsheet niet meer weg te denken bij een fors deel van de computergebruikers. De dominante positie van Lotus 1-2-3 is inmiddels overgenomen door Excel van Microsoft. Een pakket dat al weer veel meer kan dan mijn eerste Lotus 1-2-3 versie uit 1983. Het omvatte destijds een diskette van 320 kb. Inmiddels is de omvang van het programma zo'n 50 keer zo groot. Maar voor mijn gevoel is het verschil tussen de huidige versie van een spreadsheet en die uit 1983 vele malen kleiner dan tussen die spreadsheet uit 1983 en de wijze waarop ik tot dat moment met getallen was omgesprongen.

Inmiddels worden er jaarlijks wereldwijd meer PC's verkocht dan TV's. En krijgt de personal computer onder invloed van de grote opkomst van Internet weer een hele andere rol dan tot dusverre. De effecten daarvan zullen vermoedelijk pas over 10 jaar voor iedereen geheel duidelijk zijn. (Vele beleidsbepaler bij de overheid en het bedrijfsleven doen althans nu alsof ze niet eens weten dat Internet bestaat). Ik doe dan graag mee met het aanwijzen van het product van het eerste decennium van het derde millennium. Ongetwijfeld zullen er dan velen zijn die net zoals ik een product uitkiezen dat je niet met je handen kan vasthouden.